

**Варга Наталія,
Повідайчик Михайло**
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
М. Ужгород, Україна

ІНТЕГРАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ І НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ США

Ключові слова: викладач вищої школи США, педагогічна діяльність, науково-дослідницька робота, інтеграція.

Усвідомлення необхідності наукових досліджень, як складової частини підготовки наукових кадрів відбулося в багатьох країнах світу ще наприкінці XIX – початку XX століття. Однак, як зазначає дослідник Д. Бен-Девід «і педагогічна, і наукова робота, незважаючи на їхній тісний взаємозв'язок, мають різні цілі і шляхи здійснення, тому організаційне об'єднання цих видів діяльності можливе тільки при наявності певних умов» [2]. Оскільки у низці ЗВО ці умови не могли бути виконані, то наукові дослідження зосереджувалися у позауніверситетських дослідницьких інститутах, які створювалися майже у всіх зарубіжних країнах на рубежі XIX–XX ст.

Об'єднання науки й освіти ускладнювалося тим, що в умовах прискореного розвитку науки щоразу порушувався зв'язок між науковою й педагогічною діяльністю, оскільки були відсутні навчальні програми, які б характеризували досягнутий рівень науки й разом з тим були досить стабільні. Труднощі полягали також у постійному ускладненні наукових досліджень: вони або проводилися на основі інтеграції декількох наук, або, навпаки, перетворювалися у вузькоспеціалізовані. Тому відповідні наукові кадри простіше було готувати у дослідницьких лабораторіях через учнівство (apprenticeship).

Так, у Європі, де дослідницька діяльність не розглядалася як професія, до якої треба готувати в закладі освіти, позиція викладачів університетів полягала в тому, що мистецтво дослідження повинне здобуватися самостійно за допомогою навчання і в процесі наукового пошуку. Усе це заважало об'єднанню наукової й педагогічної діяльності в європейських університетах [1]. Натомість у США, починаючи з кінця XIX століття, фундаментальна наука стала зосереджуватися в самостійних підрозділах американських університетів – в аспірантських (дослідницьких) школах.

Вирішенню проблеми інтеграції наукової й педагогічної діяльності в університетах США сприяло й те, що аспірантські школи мали певну самостійність у освітніх закладах. Також визначальним стало те, що в США аж до другої світової війни для більшості випускників, докторів наук, основною сферою працевлаштування був коледж, тобто аспірантські школи повинні були готувати не просто вчених, а вчених-викладачів. Відтак ідея інтеграції наукової й викладацької діяльності, запозичена колись у Німеччині, одержала в США подальший розвиток. Якщо в німецьких університетах вона зводилася до того, що вчений дослідницької лабораторії, яка функціонує при ЗВО, навчає студентів тому, над чим працював, то в американських університетах була вироблена система «наукового учнівства», яка стала складовою частиною програми підготовки наукових кадрів.

На початку XX століття у США основними установами, які здійснювали наукові дослідження, були провідні приватні ЗВО, державні університети й великі коледжі із земельними наділами (Land Grant Colleges), а також інші організації – Інститут Карнегі у Вашингтоні, Інститут Медичних досліджень Рокфеллера в Нью-Йорку та ін.

До початку другої світової війни ця ситуація докорінно змінюється, а ініціатива щодо виконання досліджень переходить до комерційних структур. Це не применшує важливості і

якості проведених університетами досліджень, але вказує на те, що в той час країна переживала складний етап економічного розвитку, що вимагало більшої диференціації функцій вищої школи і промислового комплексу. Ситуація змушувала педагогів вищої школи присвячувати все більше часу підготовці кваліфікованих кадрів – магістрів і докторів, і практично не займатися самостійними дослідженнями. Перенесення акцентів з досліджень на викладання мало позитивний ефект, оскільки зумовило більш ретельну розробку аспірантських програм і підвищення інтересу до теорії навчання й методичного забезпечення освітнього процесу у вищій школі.

У це й же час через тенденцію об'єднання науки з виробництвом змінюються умови працевлаштування докторів наук і, відповідно, методологія досліджень. З незалежної діяльності вчених-одинаків, мотивованих головним чином своїми особистими пізнавальними інтересами, дослідження поступово перетворюються в корпоративну діяльність науковців, які працюють у комерційних лабораторіях.

З початку другої світової війни ситуація різко змінилася. Створені президентом Рузвельтом Національний комітет з оборонних досліджень (The National Defense Research Committee) і Відділ з досліджень і розробок (Office of Scientific Research & Development) займаються розподілом федеральних оборонних замовлень між провідними ЗВО країни.

Значні асигнування військового періоду дали потужний поштовх розвитку вузівської науки. Дослідження знову виходять на перший план у сфері вищої школи й швидко стають основним критерієм академічної якості ЗВО і рівня викладацької діяльності. Це ще більше зміцнює дослідницький характер докторських програм і підсилює науково-дослідну орієнтацію вузівських випускників.

Таким чином, у практиці американської вищої школи знайшла повне підтвердження концепція єдності наукової й педагогічної діяльності викладача вищої школи, яка знайшла своє відображення у працях американського вченого Е. Бойера. Вченим була запропонована нова освітня парадигма, в якій основні види діяльності викладачів університетів аналізуються з позицій чотирьох взаємопов'язаних типів наукової діяльності: наукова діяльність, пов'язана з відкриттям нових знань (scholarship of discovery) або перегляд відомих наукових моделей і принципів; наукова діяльність, спрямована на інтеграцію знань (scholarship of integration), що передбачає інтерпретацію наукових знань у міждисциплінарному контексті, встановлення взаємозв'язків між різними галузями знань; наукова діяльність, спрямована на застосування знань (scholarship of application) – визначає пошук шляхів використання теоретичних знань для вирішення практичних соціальних завдань; наукова діяльність, спрямована на навчання (scholarship of teaching), має на увазі «не тільки поширення знань, а й їхню трансформацію» [3].

Отже, в будь-якому компоненті професійної діяльності викладача ЗВО присутні чотири форми наукової діяльності, оскільки «оволодіння знаннями відбувається через дослідження, синтез, практику і навчання». Такий підхід до діяльності викладачів дає їм можливість максимально проявляти науково-дослідну творчість у різних сферах професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варга Н., Повідайчик О., Попович І. Формування дослідницьких умінь студентів у вищих навчальних закладах Великої Британії. Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського: зб. наук. праць. №4(59). Миколаїв: МНУ. 2017. С. 421–425.
2. Ben-David J. Centers of Learning. New York: McGraw-Hill, 1977. 208 p.
3. Boyer E. L. Scholarship Reconsidered; Priorities of the Professoriate. URL: www.uu.edu/cetres/faculty/bookreviews.